

– сприяння активному розвитку і функціонуванню малого інноваційного бізнесу, що є мобільнішим, більшою мірою спроможний до оперативної розробки й впровадження нововведень у виробництво (наприклад, невеликі підприємства Силіконової Долини, розвиваючи нові технології, потягнули за собою інші, забезпечуючи їх провідними розробками у різноманітних галузях);

– створення умов сполучення елементів інноваційної інфраструктури та великих наукових і освітніх центрів (ефективність такої політики доведена досвідом китайських технологічних парків, що розташовуються не біля індустріальних зон, а поруч з великими науковими та дослідними центрами, добре інтегрованими в економіку міста чи району).

Головною проблемою реалізації інвестиційно-інноваційного розвитку є розрив між двома важливішими стадіями інновацій – науковими дослідженнями й масовим виробництвом продукції з використанням їх результатів. Однією з найважливіших складових інноваційного процесу та перспективним механізмом економічної стабілізації держави є венчурний бізнес, феномен надактивного розвитку якого в світі пов'язаний з пріоритетним розвитком високотехнологічних та ризикованих галузей [8, с. 108]. Для держави має сенс активно сприяти розвитку венчурного бізнесу, оскільки вигоди, які отримує суспільство від програм підтримки венчурного капіталу, не обмежуються тільки прибутками венчурних інвесторів.

Висновки. Необхідно використовувати відпрацьований світовою практикою досвід регулювання фінансового забезпечення інвестицій (державних і корпоративних). Слід розширити використання методів програмно-цільового управління інвестиційним розвитком. Кількість загальнодержавних цільових програм має бути гранично скорочена. Необхідно усіяко розвивати інфраструктуру фінансового ринку.

Доцільно заборонити призупинення дії вимог законів України щодо пріоритетного фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності при ухваленні бюджетного законодавства.

Перспективи подальших розвідок. Сприяння поліпшенню інвестиційного клімату в Україні буде забезпечуватись через масштабні комплексні заходи щодо поліпшення умов діяльності інвесторів, а також розширення механізмів та інструментів здійснення інвестицій. В цьому напрямку мають проводитися подальші наукові розвідки з означеної проблематики.

Література

1. Ванькович Д.В., Демчишак Н.Б. Аналіз фінансових джерел формування інвестиційних ресурсів в Україні // Фінанси України. – 2007. – № 7. – С. 72–84.
2. Марцин В.С. Стратегія розвитку інвестиційної діяльності в економіці України // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 9. – С. 57–65.
3. Шинкарук Л.В. Інституційні засади капіталоутворення в Україні // Економічна теорія. – 2007. – № 3. – С. 72–85.
4. Проблеми та пріоритети формування інноваційної моделі розвитку економіки України. Наукова доповідь (за ред. Я. Жаліло). – К.: НІСД, 2005. – 24 с.
5. Данько М.С. Визначення науково-технологічних пріоритетів як складова політики економічного зростання // Вісник Інституту економічного прогнозування. – 2002. – № 1. – С. 40–58.
6. Конкурентоспроможність національної економіки / за ред. д-ра екон. наук Б.Є. Кваснюка. – К.: Фенікс, 2005. – 582 с.
7. Інвестування української економіки: монографія / за ред. А.І. Сухорукова. – К.: Національний інститут проблем міжнародної безпеки. – 2005. – 440 с.
8. Юркевич О.М. Фінансове забезпечення науково-технічної інноваційної діяльності // Фінанси України. – 2004. – № 6. – С. 106–112.

УДК 338.432

О.В. МОРОЗ, Л.П. РУДА
Вінницький національний технічний університет

ДИНАМІКА ЕФЕКТИВНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ВІННИЧНИНИ ПІД ВПЛИВОМ ФАКТОРІВ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ТА ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСІВ

У статті розглянуто вплив інвестиційних та інноваційних процесів на динаміку ефективності сільськогосподарських підприємств Вінницької області. Здійснено аналіз зв'язку між рівнем інвестування в основний капітал сільського господарства та рівнем рентабельності від усієї діяльності сільськогосподарських підприємств Вінниччини.

The article researches the efficiency dynamics of the agricultural enterprises in Vinnytsya oblast. The influence of the investment process on the rate of profitability of the agricultural enterprises in Vinnytsya oblast was analyzed.

Постановка проблеми. Історично сільське господарство займає одне з провідних напрямків в економіці Вінниччини, оскільки, забезпечує виробництво близько 23 % від загального обсягу валової доданої вартості,

тоді як кількість найманих працівників складає близько 16 % від загальної чисельності зайнятих [1]. Натомість, соціально-економічні трансформації у сільському господарстві, які стали результатом проведених аграрних реформ за останні десятиріччя, призвели до того, що на сьогоднішній день сільськогосподарське виробництво знаходиться переважно у хронічному кризовому стані.

Вивченню проблем сучасного сільськогосподарського виробництва та пошуку виходу з кризи присвячено багато праць вітчизняних науковців, зокрема, П. Саблука, В. Черноіванова, В. Скальського, Ю. Нестерчук, В. Гець, О. Горпинича та ін.

Аналіз останніх досліджень. Як зазначається [2], за період проведених на селі реформ відбувся перерозподіл власності, з'явилися нові за формою управління сільськогосподарські підприємства, численні фермерські господарства, фізичні та юридичні орендарі земельних паїв тощо. Однак конкуренція, гонитва за прибутками поки що не дали змогу збалансувати розвиток сільського господарства хоча б до рівня радянських часів.

Як наслідок, у країні відбуваються процеси деіндустріалізації сільського господарства [3]. Основний капітал галузі за 1996–2007 рр. зменшився в 1,6 разів, а в сільськогосподарських підприємствах – у 3 рази. Частка сільського господарства в основних фондах усієї економіки скоротилася з 14,3 до 5,7 %. Забезпеченість аграрних підприємств тракторами, комбайнами та іншою технікою становить 45–50 % від потреби. Понад 90 % наявних технічних засобів потребують заміни через їх спрацьованість. Низька ефективність сучасної аграрної політики є найважливішою причиною кризи. Проте, державне субсидування – це лише засіб підтримки аграрного розвитку, а не його основне джерело. Головна увага має бути зосереджена на залученні інвестицій, перш за все внутрішніх, в аграрний сектор, на поліпшенні загального інвестиційного клімату в країні [3].

Мета статті: аналіз ефективності сільськогосподарських підприємств Вінницької області та опис ролі інвестиційно-інноваційних факторів.

Результати дослідження. Слід відзначити негативну в цілому динаміку щодо ефективності галузі. Так, частка сільського господарства по Вінницькій області у загальному обсязі валової доданої вартості у 2006 р. склала 22,3 %, що на 3,1 % нижче ніж у 2005 р. і на 12,1 % в порівнянні з 2001 р. [1].

Водночас, загальний рівень рентабельності від усієї діяльності по сільськогосподарських підприємствах характеризувався позитивною динамікою: так, у 2007 р. цей показник склав 7,0 %, що на 2,1 % більше ніж у 2001 р. Але позитивний результат забезпечувався, в основному, за рахунок виробництва рослинницької продукції. Серед продукції рослинництва найбільш прибутковим у Вінницькій області залишається виробництво зерна (рівень рентабельності у 2007 р. склав 27,4 %) та соняшника (67,3 %) та плодів (42,7 %); збитковим – виробництво цукрових буряків та овочів, рівень рентабельності яких у 2007 році склав відповідно – 34,0 % та – 4,8 % [4].

Таблиця 1

Фінансовий результат від сільськогосподарської діяльності по сільгоспідприємствах Вінницької області за 2007 р. [4]

Район	Загальна сума прибутку (+), збитку (–), тис. грн	Кількість підприємств	У т.ч. закінчили зі збитками		У % до загальної кількості підприємств
			Кількість під-в	Сума збитку, тис. грн	
Барський	7544,5	21	7	-1718,9	33
Бершадський	-8019,2	31	19	-12337,7	61
Вінницький	94,1	20	9	-10862,8	45
Гайсинський	3913,1	15	9	-2828,2	60
Жмеринський	-4289,7	20	16	-5310,4	80
Іллінецький	9972,2	18	3	-1175,7	17
Козятинський	17925,9	28	9	-2968,2	32
Калинівський	1813,3	27	14	-6297,3	52
Крижопільський	-13624,4	4	3	-13672,1	75
Липовецький	9328,2	19	4	-595,4	21
Літинський	4338,2	10	3	-1888,7	30
Могилів-Подільський	2297	16	7	-2623,3	44
Муровано-Куриловецький	2928,5	13	3	-339,9	23
Немирівський	4889,8	24	11	-2178	46
Оратівський	3844,5	17	5	-546,7	29
Піщанський	1428,8	9	3	-626,1	33
Погребищенський	6154,4	22	7	-3283,9	32
Теплицький	2625	21	5	-701,1	24
Томашпільський	16057,8	10	5	-1466,8	50
Тростянецький	3594,8	18	5	-4246,6	28
Тульчинський	3060,5	18	6	-2001,6	33
Тиврівський	5793,5	19	9	-3797,7	47
Хмільницький	22569,3	20	3	-1657,2	15
Чернівецький	-3013,9	7	3	-5681,6	43
Чечельницький	-2431,8	8	5	-3983,9	63
Шаргородський	8972	36	12	-2749,6	33
Ямпільський	628,4	16	7	-2479,2	44
Всього по області	110257,5	491	194	-99332,3	40

Виробництво майже усієї продукції тваринництва вже традиційно залишається збитковим. Позитивний результат спостерігався лише на підприємствах, що здійснювали виробництво молока (рівень рентабельності якого стабільно зростає і у 2007 році склав 17,6 %). Слід відзначити, що існують регіональні особливості ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств. Так, найбільша кількість збиткових господарств у 2007 р. спостерігалась у наступних районах: Бершадському (61 % від загальної кількості господарств); Гайсинському (60 %); Жмеринському (80 %); Калинівському (52 %); Крижопільському (75 %) і т.д. (див. табл. 1).

Водночас, як бачимо (табл. 2), говорить про пряму залежність між ефективністю сільськогосподарських підприємств та інвестуванням галузі досить проблематично: можна стверджувати лише про тенденцію вищої ефективності за зростання інвестицій (наприклад, щодо іноземних інвестицій по Липовецькому, Вінницькому, Хмельницькому районам).

Таблиця 2

Прямі іноземні інвестиції у сільське господарство Вінницької області за 2007 р., тис. дол. США [4]

Район	на 1.01.2007	%	на 1.01.2008	%	Приріст, зменшення (+/-)
Барський	223,9	1,92	1016,5	6,36	792,6
Бершадський	–	–	–	–	–
Вінницький	3828,7	32,85	4286,4	26,8	457,7
Гайсинський	389,9	3,35	607,6	3,8	217,7
Жмеринський	293,1	2,51	330,8	2,07	37,7
Іллінецький	–	–	–	–	–
Козятинський	74,1	0,64	77	0,48	2,9
Калинівський	–	–	–	–	–
Крижопільський	–	–	–	–	–
Липовецький	4858,1	41,68	5847,8	36,58	989,7
Літинський	–	–	–	–	–
Могилів-Подільський	–	–	–	–	–
Муровано-Куриловецький	1,9	–	1,9	0,01	–
Немирівський	–	–	330,1	2,06	330,1
Оратівський	–	–	–	–	–
Піщанський	5,7	0,05	5,7	0,04	–
Погребищенський	–	–	–	–	–
Теплицький	–	–	–	–	–
Томашпільський	–	–	–	–	–
Тросянецький	1	0,01	1	0,01	–
Тульчинський	–	–	–	–	–
Тиврівський	438,1	3,76	1771,5	11,08	1333,4
Хмельницький	621	5,33	682,8	4,27	61,8
Чернівецький	–	–	–	–	–
Чечельницький	–	–	–	–	–
Шаргородський	–	–	–	–	–
Ямпільський	–	–	–	–	–
Всього по області	11655,7	100	15985,6	100	4329,9

Здійснення успішного підприємництва чи окремих бізнес-процесів на сьогоднішньому етапі функціонування вітчизняних підприємств неможливе без розробки і впровадження новацій у процеси виробництва, управління, планування господарської діяльності. Тому справедливим є висновок, про безпосередню залежність ефективності підприємства від результатів науково-технічного прогресу, які ґрунтуються на інноваційній діяльності [5]. Проте питання це для АПК залишається виключно актуальним. Так, якщо у промисловості Вінницької обл. кількість інноваційно-активних підприємств в останні роки зростає (у 2005 р. – 18, у 2006 р. – 39, у 2007 р. – 75 підприємств), то у сільському господарстві не було зареєстровано по регіону жодного інноваційно-активного господарства [1].

Визначимо параметри лінійного рівняння відповідної парної регресії. На рис. 1 представлено залежність між рівнем рентабельності від усієї діяльності по сільськогосподарських підприємства Вінницької області та інвестиціями в основний капітал сільського господарства області у 2001–2007 рр. Факторною ознакою (X) буде розмір інвестицій в основний капітал, а результативною ознакою (Y) – рівень рентабельності сільськогосподарських підприємств.

Лінійне рівняння парної регресії [6], яке дозволяє встановити теоретичну залежність Y по фактичним даним рівня рентабельності та динаміки інвестицій, має вигляд:

$$\tilde{O} = \hat{a} + \hat{a}\tilde{O}, \quad (1)$$

де \hat{a} і \hat{a} – параметри теоретичної залежності, що необхідно розрахувати.

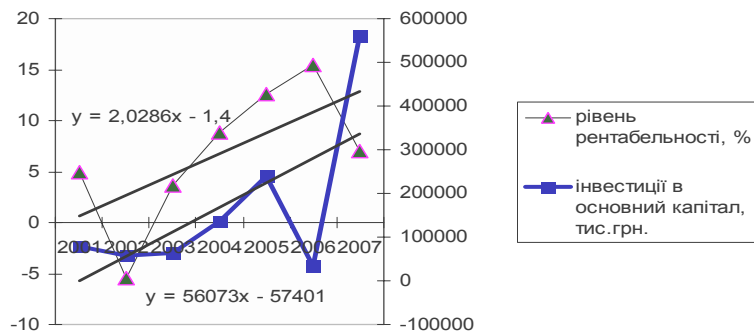

Рис. 1. Динаміка рентабельності сільськогосподарських підприємств та інвестицій в основний капітал сільського господарства області у 2001–2007 рр. [4]

Параметри рівняння регресії знайдемо з системи нормальних рівнянь:

$$\begin{cases} \sum Y = an + b \sum X; \\ \sum YX = a \sum x + b \sum X^2. \end{cases} \quad (2)$$

Відповідно, рівняння регресії, яке виражає зв'язок між рентабельністю та рівнем інвестування мало вигляд:

$$\tilde{O} = -0,327 + 0,333\tilde{o}, \quad (3)$$

Тісноту зв'язку між досліджуваними ознаками обчислимо за коефіцієнтом кореляції:

$$r = \frac{\overline{XY} - \bar{X} \cdot \bar{Y}}{\sigma_x \cdot \sigma_y} \quad (4)$$

Було встановлено, що коефіцієнт кореляції мав значення 0,52 в. од. Це вказує на те, що між рівнем інвестування та рентабельністю сільськогосподарських підприємств спостерігався слабкий зв'язок (наближений до середнього).

Висновки. Таким чином, загальний аналіз впливу процесів інвестування та інноваційної діяльності щодо ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств Вінниччини засвідчив:

- 1) слабку динаміку зростання ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств регіону в останні роки;
- 2) виключно низьку інноваційну діяльність, що слід розглядати, як самий характерний індикатор кращого стану галузі;
- 3) незначний поки що позитивний вплив інвестиційного процесу на рентабельність підприємств.

Звідси перспективи подальших досліджень полягають, на думку авторів, у детальному аналізі обмежувачих бар'єрів до розвитку зазначених процесів.

Література

1. Статистичний щорічник Вінниччини за 2007 рік: Державний комітет статистики України, Головне управління статистики у Вінницькій області. – Вінниця: ГУС, 2008. – 652 с.
2. Скальський. В.В. Реформування сільського господарства на Хмельниччині // Економіка АПК. – 2008. – № 4. – С. 38–41.
3. Саблук П. Стан і перспективи розвитку агропромислового комплексу України // Економіка України. – 2008. – № 12. – С. 4–18.
4. Агропромисловий комплекс Вінницької області в 2001–2007 роках. Головне управління агропромислового розвитку Вінницької обласної державної адміністрації. – Вінниця – 2008 р. – 154 с.
5. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навч. посібник. – К.: ЦНЛ, 2006. – 488 с.
6. Мармоза А.Т. Практикум з теорії статистики: Навч. посібник. – К.: Ельга, 2003. – 344 с.

УДК 314.18:316.42(477)

І.В. ЗАЮКОВ
Вінницький національний технічний університет

ОСВІТА ТА НАУКА – ГОЛОВНІ ЧИННИКИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Проведено дослідження щодо аналізу деяких показників розвитку освіти і науки України. Виявлено проблеми та недоліки на шляху інноваційного розвитку економіки України. Запропоновано рекомендації підвищення рівня освіти і науки України як головних чинників людського розвитку країни.